

Sprawozdanie

**z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny
w gminie Żary o statusie miejskim w 2015 roku**

Żary, styczeń 2016 r.

Niniejsze sprawozdanie przedstawia działania w gminie Żary o statusie miejskim w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2015r.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015, poz. 332 z późn. zm.) nakłada na Burmistrza obowiązek zapewnienia wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Zgodnie [z art. 8.1 przedmiotowej ustawy Burmistrz organizuje dla rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcie polegające w szczególności na:

1. analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
2. wzmacnianiu roli i funkcji rodziny,
3. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
4. podnoszeniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
5. pomocy w integracji rodziny,
6. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
7. dążeniu do reintegracji rodziny.

W związku z art. 179 ust.1 ww. ustawy, Burmistrz składa corocznie Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i wskazuje potrzeby w zakresie realizacji tych zadań.

1. Rodziny objęte monitoringiem i wsparciem.

Według danych z działalności MOPS w Żarach, z pomocy społecznej w 2015 roku korzystało ogółem **1915 osób** prowadzących samodzielne gospodarstwo domowe oraz rodzin, w których skład wchodziło łącznie **3697** osób.

Wśród rodzin korzystających z różnych świadczeń z pomocy społecznej w MOPS w Żarach było:

- **348** rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (w tym 227 rodzin niepełnych i 77 rodzin wielodzietnych),
- **176** rodziny wymagające pomocy w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa, (w tym 112 rodzin wielodzietnych),
- **302** rodziny z problemem alkoholizmu, **21** rodzin z problemem narkomanii, **16** z problemem przemocy w rodzinie.

W celu określenia liczby zamieszkałych w Żarach rodzin wymagających monitoringu i wsparcia określonego w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z uwagi na zagrożenie kryzysem lub trudności w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w 2015 roku psychologzy MOPS w Żarach we współpracy z asystentami rodziny, pracownikami socjalnymi, specjalistami pracy z rodziną oraz specjalistami terapii uzależnień, dokonali analizy problemów u rodzin objętych pomocą MOPS w Żarach, zgodnie z ujętą w przyjętym przez Radę Miejską „Programie Wspierania Rodziny na lata 2013-2015” metodą oceny głębokości i rodzaju występujących w danej rodzinie trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczej, emocjonalnej i wychowawczej. Na podstawie diagnozy środowisk wytypowano rodziny niewydolne wychowawczo, dotknięte przemocą, alkoholizmem, narkomanią, które wymagają specjalistycznego wsparcia i pomocy. Rodzin wymagających pomocy w tym zakresie jest ponad **248**. Coraz częściej do MOPS docierają ze środowiska m. in. od sąsiadów, znajomych, zgłoszenia dotyczące przemocy w rodzinie oraz przypadki zaniedbywania dzieci w rodzinach, co znacznie przyspiesza podejmowanie działań interwencyjnych pozwalających szybko przeciwdziałać negatywnym skutkom. Zdarzają się również przypadki anonimowych zgłoszeń.

2. Organizowanie pracy z rodziną

Jednostką wyznaczoną do organizowania pracy z rodziną (zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) w gminie Żary o statusie miejskim jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach.

Praca z rodziną w 2015 roku prowadzona była w formach:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, z zakresu uzależnień,
- konsultacji i wsparcia psychologicznego osób i rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- w zakresie prowadzonych usług opiekuńczych w związku z bezradnością opiekuńczo wychowawczą i prowadzenia gospodarstwa domowego matek samotnie wychowujących dzieci,
- przyznania rodzinie asystenta rodziny w związku z występującym problemem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,

- konsultacji i poradnictwa prawnego w zakresie wyjścia z trudnych , traumatycznych sytuacji życiowych osób i rodzin,
- prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie miejsc dla dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem,

W 2015 roku w MOPS zatrudnionych było 5 asystentek rodziny, w tym 2 na umowę o pracę, 2 asystentki na umowę - zlecenie w ramach dotacji z MPIPIS oraz 1 w ramach umowy o pracę od 1 stycznia 2015 r. do 31 marca 2015 r. w ramach projektu systemowego pod nazwą „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach II realizowany w latach 2014-2015.”

Ogółem objętych pomocą przez asystentów rodziny było **79 rodzin**.

Asystentki w 2015 r. realizowały zadania stosownie do potrzeb rodzin, z którymi pracowały, zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności:

- opracowywały i realizowały plan pracy z rodziną, we współpracy z członkami rodzin oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- udzielały pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodzin, m.in. poprzez naukę racjonalnego gospodarowania budżetem domowym,
- udzielały pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, w tym w załatwianiu spraw mieszkaniowych itp.,
- udzielały pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych, udzielając wsparcia psychologicznego, motywowały do korzystania z pomocy specjalistów i pomocy w uzyskaniu takiego wsparcia,
- udzielały pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- motywowały do zwiększenia aktywności społecznej rodzin,
- motywowały członków rodzin do poszukiwania pracy i udzielały wsparcia w celu jej utrzymania,
- podejmowały starania w celu objęcia dzieci opieką specjalistyczną,
- podejmowały działania zaradcze i interwencyjne w sytuacji zagrożenia dzieci,
- prowadziły indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców,
- prowadziły dokumentację pracy z rodziną,

- dokonywały okresowej oceny sytuacji rodzin objętych wsparciem,
- współpracowały z instytucjami i organizacjami i osobami specjalizującymi się w pomocy rodzinie,
- współpracowały z grupą roboczą Zespołu Interdyscyplinarnego,
- przygotowywały opinie dla Sądu oraz występowały przed Sądem Rodzinnym w charakterze świadków.

W wyniku współpracy z asystentami rodziny udało się usamodzielnąć 25 rodzin, tzn. osiągnięto wszystkie założone cele pracy z tymi rodzinami. Rodziny te pomimo zakończenia pracy asystenta rodziny, zostały objęte monitoringiem przez pracowników socjalnych. Z trzema rodzinami zakończono prace z uwagi na ich wyjazd poza gminę Żary. U pozostałych rodzin, po podsumowaniu efektów realizacji uzgodnionych z nimi planów pracy z rodziną, stwierdzono nieznaczną poprawę w zakresie sposobu realizacji przez rodziców funkcji opiekuńczo-wychowawczych we wszystkich sferach (opiekuńczej, emocjonalnej i wychowawczej), jednak nadal wymagają one dalszego wsparcia i współpracy z asystentem rodziny.

3. Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka

3.1 Placówki Wsparcia Dziennego

W 2015 roku na terenie gminy o statusie miejskim Żary działały cztery placówki wsparcia dziennego. Placówka „Promyk” prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci z siedzibą w Żarach przy ul. Podchorążych 4 a, Świetlica Środowiskowa „Piątka” prowadzona przez MOPS Żary przy ul. Okrzei 35, świetlica „Bajka” prowadzona przez Parafialny Zespół Caritas parafii pw. NSPJ w Żarach przy Pl. Kardynała S. Wyszyńskiego 4, Świetlica Środowiskowa prowadzona przez Stowarzyszenie „Serwus” w Żarach przy ul. Pułaskiego 4.

Placówki Wsparcia Dziennego prowadzą następujące rodzaje zajęć w szczególności:

- w świetlicy opiekuńczo-wychowawczej: zajęcia profilaktyczne, rekreacyjne, plastyczne, manualne, uroczystości okolicznościowe, nauka własna, gry, zabawy tematyczne, zajęcia multimedialne z wykorzystaniem Internetu, wyjście do kina, na basen, wyjazd do teatru;
- w świetlicy specjalistycznej: zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, psychoterapeutyczne.

Dodatkowo świetlice prowadziły pracę podwórkową realizowaną przez wychowawców formie działań animacyjnych i socjoterapeutycznych.

Placówki Wsparcia Dziennego – świetlice prowadzą również zajęcia dla dzieci i młodzieży w czasie ferii i wakacji.

Wyżej wymienione placówki finansowane były ze środków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żarach.

W wyniku zajęć prowadzonych przez Placówki Wsparcia Dziennego, m.in.: terapii, działań wychowawczych i profilaktycznych uczestnicy poznali prawdy i mity na temat uzależnień, jak również skuteczne metody odmawiania i radzenia sobie z presją grupy. Wyznaczyli sobie ważne dla nich do osiągnięcia cele. Ponadto dzieci i młodzież dowiedzieli się, jak radzić sobie w sytuacjach doświadczania przemocy, jak dbać o swoje bezpieczeństwo, higienę i zdrowie.

Nastąpiła również, poprawa sytuacji opiekuńczo-wychowawczej rodzin z uwzględnieniem pedagogizacji rodziców i elementów terapii rodziców. Działania prowadzone w Placówkach Wsparcia Dziennego zmniejszyły prawdopodobieństwo powielania przez dzieci i młodzież negatywnych wzorców funkcjonujących w ich domach rodzinnych.

Prowadzone poradnictwo, wsparcie, terapie rodziców znacznie przyczyniły się do postępu w procesie terapeutycznym i w większości przypadków spadł poziom agresji, a podniósł się poziom ich kompetencji społecznych wobec dzieci. Natomiast u dzieci ze świetlicy opiekuńczo – wychowawczej podniósł się poziom rozwoju społecznego, dzieci chętniej sobie pomagają, potrafią ze sobą współpracować, cieszą się swoim towarzystwem, spożywają wspólne posiłki, przy jednym stole.

3.2 Rodziny Wspierające

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych obejmowane są pomocą *rodzin wspierających*, o ile tylko w najbliższym otoczeniu dzieci wychowujących się w tych rodzinach zostanie pozyskana rodzina o odpowiednich predyspozycjach do udzielenia takiej pomocy. *Rodziny wspierające* powoływane są przez kierownika MOPS na podstawie upoważnienia udzielonego przez Burmistrza Żar. W przypadku pozytywnej opinii na temat kandydatów, po uprzednim przeprowadzeniu z nimi wywiadu środowiskowego, przygotowywane jest stosowne Porozumienie

podpisywane przez kierownika MOPS, kandydatów na rodzinę wspierającą oraz rodzinę, która będzie korzystać ze wsparcia.

W 2015 r. z uwagi na brak chętnych rodzin wspierających nie zostały zawarte porozumienia w celu wspierania i poniesienia zdolności wypełniania funkcji rodzicielskich.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Od 2015 roku ustawodawca nałożył na gminy obowiązek współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, w wysokości 10% w pierwszym roku, 30% w drugim roku i 50% w trzecim roku pobytu dziecka.

W 2015r. gmina poniosła wydatki dotyczące pobytu dzieci w rodzinach zastępczych oraz pobytu dzieci w Domach Dziecka (Żary, Lubsko) w wysokości **ogółem w kwocie 161 163,21 zł.** (z tego w rodzinach zastępczych kw. 98 002,56 zł, a w domach dziecka kw. 63 160,65 zł.)

Stan na 31 grudnia 2014r. w rodzinach zastępczych było umieszczonych **22** dzieci z tego w ciągu roku opuściło pogotowie rodzinne **9** dzieci, a doszło w tym okresie również **9** dzieci. Na koniec grudnia 2015r. w rodzinach zastępczych było **22** dzieci.

Natomiast na dzień 31 grudnia 2014r. w Powiatowych Domach Dziecka w Żarach i Lubsku było **5** dzieci, w 2015 r. umieszczonych zostało **5** dzieci. Stan na koniec 31grudnia 2015r. w domach dziecka wynosi **10** dzieci.

Należy się spodziewać, iż wydatki na pobyt dzieci w pieczy zastępczej będą stale rosły, zarówno z uwagi na wydłużający się czas pobytu tych dzieci, jak również nowe umieszczenia, często o charakterze interwencyjnym. Istotą i szansą na odbudowanie bezpiecznego środowiska rodzinnego jest gotowość rodziny do współpracy z pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny czy kuratorem sądowym. W wielu przypadkach nie ma jednak u rodzin woli zmiany sposobu stylu życia. Dzieje się tak w szczególności w rodzinach, gdzie dominującym problemem jest alkoholizm jednego lub obojga rodziców. Brak chęci podejmowania leczenia uzależnienia, zaniedbywanie potrzeb dzieci stają się podstawową przyczyną ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej. W związku z powyższym wskazana jest konieczność dalszego współdziałania wszystkich specjalistów z różnych

dziedzin działających i wspierających rodziny w zakresie rozwiązywania złożonych, a często spotęgowanych problemów rodziny w sprawach wychowawczych i opiekuńczych dzieci.

5. Pozostałe zadania

Gmina Żary o statusie miejskim realizowała również zadania wynikające z innych uregulowań prawnych niż ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pośrednio przyczyniających się jednak do realizacji jej celów i dlatego zawartych w przyjętym przez Radę Miejską w Żarach „PROGRAMIE WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY ŻARY O STATUSIE MIEJSKIM NA LATA 2013-2015”. Wśród tych zadań są:

- realizacja przez MOPS zadań pomocy społecznej, w szczególności poprzez pracę socjalną świadczoną przez pracowników socjalnych w środowisku, wywiady środowiskowe, zorganizowany wolontariat, poradnictwo z zakresu uzależnień i wsparcie psychologiczne, realizację projektu systemowego dofinansowanego ze środków EFS, działalność specjalistycznych zespołów wspierających (szczegółowe dane zawarte są w sprawozdaniu merytorycznym z działalności MOPS),
- działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy oraz powołanych grup roboczych,
- działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- realizację zadań statutowych szkół (pomoc psychologiczno – pedagogiczna, pedagogizacja rodziców, psychoedukacja, zajęcia socjoterapeutyczne, opieka świetlicowa, zajęcia z zakresu wychowania do życia w rodzinie, imprezy okolicznościowe, działalność stowarzyszeń, realizacja przez szkoły projektów profilaktycznych),
- realizację zadań statutowych przedszkoli (imprezy rodzinne, warsztaty dla rodziców, zajęcia otwarte, konsultacje z nauczycielami, psychologiem, pedagogizacja rodziców, udostępnianie literatury),
- dofinansowanie działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Domu Samotnej Matki, świetlic środowiskowych, punktów konsultacyjnych organizowanych przez organizacje pozarządowe,
- dofinansowanie wypoczynku dzieci i młodzieży, różnych form rozwoju zainteresowań.

6. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach we współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi wspierającymi rodzinę w zakresie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. 2015, poz .332 z późn. zm.) opracował projekt „**Programu wspierania rodziny dla Gminy Żary o statusie miejskim na lata 2016-2018**”, który został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Żarach Nr XIII/130/15 z dnia 27.11.2015r.

6.1. Cele programu

Celem strategicznym programu jest stworzenie efektywnego systemu wspierania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych oraz ochrona dzieci przed skutkami niewydolności życiowej rodziców oraz tworzenie warunków umożliwiających dziecku wychowywać się w rodzinie biologicznej. Powyższy cel zostanie osiągnięty poprzez realizowanie skoordynowanej lokalnej polityki społecznej na rzecz wzmocnienia rodzin.

Cel strategiczny programu w latach 2016- 2018 będzie realizowany poprzez poniższe cele szczegółowe:

- promowanie wartości rodziny poprzez propagowanie i inicjowanie działań na rzecz środowiskowych form wspierania rodziny w wychowaniu dzieci,
- wdrażanie skutecznych metod wsparcia w rodzinach zagrożonych i niewydolnych wychowawczo,
- budowanie zintegrowanego systemu wsparcia w rodzinach zagrożonych i niewydolnych wychowawczo,
- podnoszenie kompetencji służb oraz standardów pracy kadr zajmujących się pomocą i wsparciem rodzin niewydolnych wychowawczo,
- poprawa funkcjonowania rodziny w sferze socjalno – bytowej.

6.2 Adresaci programu

Program skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie miasta Żary. Do celów programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 16 pkt. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późniejszymi zmianami), określająca rodzinę „jako osoby spokrewnione lub nie spokrewnione pozostające

w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa. Do programu rodzinę będzie stanowić każda grupa osób, która wskazuje cechy, pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym wychowujące dzieci wskazujących bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W rodzinach tych istnieje duże prawdopodobieństwo niewydolności opiekuńczo- wychowawczych, które z kolei zagraża odebraniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej lub umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

7. Wnioski i potrzeby w zakresie realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny na 2016 rok

Po analizie stanu realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej stwierdzono, iż w 2016 roku należy w szczególności:

- w dalszym ciągu zacieśniać współpracę ze wszystkimi instytucjami i organizacjami działającymi w sferze wspierania rodziny i wspólnie realizować „Programu wspierania rodziny dla gminy Żary o statusie miejskim na lata 2016-2018”, jak również wspierać organizacyjnie oraz finansowo podejmowane przez nie przedsięwzięcia wynikające z „Programu”,
- promować zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach jako organizatora pracy z rodziną,
- wzmocnić zasoby Ośrodka jako organizatora pracy z rodziną z uwagi na znaczny wzrost rodzin niewydolnych wychowawczo, w szczególności poprzez zatrudnianie asystentów rodziny, dzięki czemu możliwe będzie zwiększenie diagnostyki, profilaktyki i pracy z indywidualną rodziną w formie rodzinnego poradnictwa, terapii rodzin i mediacji,
- podnosić kwalifikacje kadr pracujących z rodziną,
- poprawić warunki obsługi klientów w MOPS w Żarach,
- wspierać działalność Placówek Wsparcia Dziennego, jak również rozwijać działalność rodzin wspierających,
- zabezpieczyć środki na pokrywanie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej (uwzględniając trudności we wcześniejszym zaplanowaniu niezbędnych kwot z uwagi na brak wpływu MOPS w Żarach na decyzję o kierowaniu dzieci do pieczy zastępczej

wynikający często z podejmowanych interwencyjnych działań o natychmiastowym trybie takich umieszczeń),

- należy również uwzględnić, iż wydatki za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych będą stale rosły, zarówno z uwagi na fakt, iż 19 września 2014r. w życie weszły zmiany do ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2013r., poz. 135 z późn.zm.) na mocy których uchylono w art. 80 ust 2-5 mówiące o tym, iż świadczenia na utrzymanie dziecka w rodzinach zastępczych pomniejszone są o 50 % dochodów dziecka jak i trzeba uwzględnić procentowy wzrost uzależniony pobytem dziecka w rodzinie.